

glavnica krajnemu šolskemu svetu, kateri sme pa le obresti porabiti, glavnico pa nedotično čuvati.

Vasi Zg. Š. in K., ki ste bili do leta 1882. v Št. V. všolani, ste povodno izšolanja iz Št. V. zahtevali, da se del te ustanovne glavnice, oziroma obresti iz te glavnice njima prisodi, ker ste smatrali, dokler ste bili v Št. V. všolani, da ste soudeženi na navedeni šolski ustanovi.

Te vasi utemeljujejo svojo zahtevo na podstavi prejšnje pristojnosti k šoli v Št. V. in svoje pravice na preje skupni krajni šolski zaklad, torej na všolanje v Št. V. Všolanje je pa predmet javnega prava, soužitek na ustanovnem premoženju se torej zahteva na podlagi javnega, a ne privatnega prava.

Pritožbo krajnega šolskega sveta v Št. V. zoper odlok ministrstva za bogočastje in uk, s katerim je to potrdilo izreke podrejenih oblastev, da so v razsojo te sporne reči poklicana upravna oblastva, a ne sodišča, je upravno sodišče iz zgoraj navedenih razlogov zavrglo.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Besedilo ugotovitvene ali storitvene tožbe, vsebina sodbe. (§§ 228, 405 c. pr. r.)

(Odločba vrhovnega sodišča od 16. junija 1909 Rv VI 221/9 in Rv VI 245/9/1, preminjajoča soglasni razsodbi okrajnega sodišča v Višnjigori od 26. jan. 1909, C 8/9/3 in C 3/9/3 ter okrožnega sodišča v Rudolfovem 7. aprila 1909, Bc I 24/9/5 in 20. aprila 1909, Bc I 29/9/5.)

Tožnika trdita in toženec ne oporeka, da sta na dražbi prodajala svoje zemljišče po kosih, ter da so se pred pričetkom dražeb prečitali dražbeni pogoji. V teh pogojih je bilo med drugim tudi določeno: da se vsaka izklicana nepremičnina domakne najboljšemu ponudniku, ki je precej po dražbi vezan na kupno pogodbo; da je vsak kupec dolžan napraviti s tožnikoma o izdraženi nepremičnini pismeno kupno pogodbo tisti dan, ki ga do-

¹⁾ Slično odločbo od 14. marca 1905 št. 3130 glej v »Slov. Pravniku« l. 1905. str. 236, v »Pravnikovi« zbirki IV. zv. pri §-u 228.

ločita ona dva; da nastopi kupec istega dne dejansko posest in uživanje kupljene nepremičnine in trpi od tega dne naprej tudi vse na kupljeno nepremičnino spadajoče davke, vzlasti tudi bero; da kupi kupec nepremičnino brez dolgov in bremen in da plača eno tretjino pri pismu, ostanek pa v treh enakih zaporednih letnih obrokih, prvič o Božiču l. 1908, od dolžne glavnice pa 6% obresti od dneva napravljene pismene pogodbe naprej; da trpi kupovalec sam stroške pogodbe, prepisa in prav tako tudi odstotnino.

Tožnika dalje trdita, da je toženec na tej dražbi kupil natančno določeni del parcele gozd kat. obč. Vrhi za 582 K, da je po končani dražbi to kupno pogodbo izrecno potrdil in odobril, da pa ni hotel kasneje na poziv z njima napraviti pismene kupne pogodbe.

Predlagata torej, naj se razsodi: »Ugotovi se, da je toženec sklenil s tožnikoma veljavno kupno pogodbo, glasom katere je kupil od tožnikov natančno določeni del parcele gozd kat. obč. Vrhi za 582 K pod dražbenimi, v razložitvi tožbe opisanimi pogoji v last in da je torej zavezan v zmislu te pogodbe napraviti s tožnikoma pismeno pogodbo glede kupljene nepremičnine in povrniti tožnikoma sodne stroške.«

Glasom zapisnika o ustni razpravi je toženec, ki ni imel zastopnika, pripoznal, da je označeno zemljišče res kupil pod navedenimi pogoji ter da je veljavnost pogodbe po končani dražbi potrdil obema tožnikoma, — ugovarjal je pa in sicer edino-le, da pogodba ni veljavna, ker si do tedaj zemljišča še ni popolnoma ogledal.

Sodnik je razpravo sklenil in razsodil: Toženec je dolžan priznati, da je dne 27. novembra 1908 sklenil s tožnikoma kupno pogodbo, glasom katere je toženec kupil od tožnikov natančno določeni del parcele gozd kat. obč. Vrhi za 582 K in sicer pod temi pogoji, da se toženec odreče pravici razveljaviti to pogodbo zaradi prikrajšanja čez polovico prave vrednosti, da mora kupec plačati 3% kupnine za stroške prodaje, da je nadalje kupec zavezan napraviti s tožnikom glede prodanega gozda pismeno pogodbo in sicer tist dan, ki ga bosta podajalca določila; da nastopi kupec istega dne dejansko posest in uživanje kupljene nepremičnine in trpi od tega dne naprej tudi vse na kupljeno

nepremičnino spadajoče davke, zlasti tudi biro; da kupi kupec nepremičnino brez dolga in bremen in da plača eno tretjino kupnine pri pismu, ostanek pa v treh enakih zaporednih letnih obrokih, prvikrat o Božiču leta 1908, od dolžne glavnice pa 6⁰/₀ obresti od dneva napravljene pismene kupne pogodbe naprej; da trpi kupovalec sam stroške pogodbe, prepisa in ravno tako tudi odstotnino; toženec mora tožnikoma povrniti pravdne stroške.

Toženec je vložil priziv proti tej razsodbi po vsem obsegu in je uveljavljal med drugim tudi razlog napačne pravne presoje in ga izvajal s tem, da sta tožnika stavila ugotovitveni tožbeni zahtevek, ki pa ni upravičen, in da je prvi sodnik ta zahtevek pretvoril v storitveni zahtevek, česar bi po zakonu ne bil smel.

Prizivno sodišče je priziv zavrnilo in o rečenem prizivnem razlogu navedlo nastopno:

Napačne pravne presoje tudi ni uvideti v tem, da je prvi sodnik premenil, oziroma popolnil tožbeni zahtevek. Tožbeni zahtevek po svojem zmislu ne meri na ugotovitev, dasi se pričinja z besedami »ugotovi se«, temuč na storitev, ker po uvodu zaključuje, da mora toženec v zmislu opisane pogodbe napraviti s tožnikom pismeno kupno pogodbo o kupljeni nepremičnini. Kakor je razvidno iz dejanskega stanu, je prvi sodnik pač premenil besedilo tožbenega zahtevka, toda obdržal je njegovo vsebino in tožnikoma ni prisodil ničesar, česar nista predlagala (§ 405 c. pr. r.), zato pa ni moči reči, da je stvar presodil nepravilno.

Vrhovno sodišče je ugodilo toženčevi reviziji in zavrnilo tožbeni zahtevek iz razlogov:

Tožbeni zahtevek je zgolj ugotovitveni zahtevek, ker ne zahteva, da bi se kaj storilo, temveč le, naj bi se ugotovilo: prvič, da se je sklenila kupna pogodba, torej dejstvo; drugič, da je toženec zavezan napraviti pismeno pogodbo, — ne zahteva pa, naj se toženca obsodi, da tako pogodbo v resnici napravi.

Ta tožbeni zahtevek se v razpravi tudi ni predrugal. Sodnik torej ni bil upravičen razsoditi, da mora toženec pogodbo pripoznati in napraviti pismeno pogodbeno listino. S tem, da se sodba glasi v tem zmislu, se nikakor ni premenilo samo besedilo njegovo, obdržala pa njegova vsebina — kakor misli pri-

zivno sodišče — temveč je namesto prvotnega tožbenega zahtevka vsaj v drugem delu postavljeno nekaj drugega, kar meri na storitev, in prisodilo se je tožnikoma proti predpisu §-a 405 c. pr. r. nekaj, kar se ni predlagalo, šlo se je torej »ultra petitum«.

Sodniku je soditi le o zahtevku, ki se stavi, tu torej o ugotovitvenem zahtevku. Ugotovitveni zahtevek pa po določitih §-a 228 c. pr. r. že zategadelj tu ne velja, ker ni izkazana pravna korist, da bi se pred tožbo na storitev zahtevala kaka ugotovitev, kajti ne trdijo se niti take okoliščnosti, iz katerih bi izhajalo, da storitveni zahtevek še ni bil možen, niti take, ki bi potrebovale takojšnje ugotovitve.

Tožbeni zahtevek, ki iz pravnih razlogov ni dopusten v obliki, izbrani po tožniku, je torej bilo zavriniti, čeprav toženec proti njemu ni ugovarjal, ker je tožbeno nedopustnost, izvajano iz določenih predpisov zakona, upoštevati uradoma; saj sme sodnik soditi le v primerih, v katerih mu to dovoljuje zakon.

Podana je torej napačna pravna presoja stvari, zato je bilo prizivno razsodbo, ne da bi se govorilo o nadaljnjih revizijskih izvajanjih, premeniti iz navedenih razlogov in tožbo zavrniti.

—i—.

b) Sklicevanje na pravico ubogih pri pravnih narokih, pri katerih morajo biti stranke zastopane po odvetnikih, ne ovre zamudne razsodbe, ako je prosto voljeni odvetnik bil svoji stranki pooblastilo odpovedal, a rok 14 dni v zmislu §-a 36 c. pr. r. še ni potekel; in to tudi tedaj ne, ako brez odvetnika došla stranka o odpovedi še ni ničesar zvedela. (K §-u 73 in 402 šte. 2 c. pr. r.)

Odvetnik dr. N. je za Ivana V. vložil zoper Antona L. pri okrožnem sodišču tožbo. Zastopal ga je pri prvem naroku. Anton L. je podal po svojem zastopniku dr.-ju O. odgovor. Dne 5. aprila 1909, t. j. še pred ustno razpravo je dr. N. odpovedal Ivanu V. pooblastilo. Na ustni razpravi dne 13. aprila 1909 je bil tožnik sam brez odvetnika navzočen, nasprotnik s svojim odvetnikom.

Tožnik je navedel, da odpovedi pooblastila še ni dobil, niti mu ni njegov najeti zastopnik pooblastila osebno odpovedal; nadalje se je skliceval na to, da ima pravico ubogih, in pred-

lagal, da se mu postavi v tej pravdi zastopnik ubogih. Toženčev zastopnik pa je predlagal, naj se izda zamudna razsodba po §-u 399 c. pr. r. in pa, da naj se tožniku pravica ubogih odvzame. Ugotovilo se je, da dostavitev odpovedi pooblastila ni izkazana.

Senat je sklenil, da se toženčev predlog, naj se izda zamudna razsodba, odkloni in razprava po §-u 134 t. 1. c. pr. r. na nedoločen čas preloži. Dasi zadobi po §-u 36 c. pr. r. odpoved pooblastila pravno veljavo glede nasprotnika šele z naznanilom drugega zastopnika, je pravni položaj v tem slučaju radi tega drugačen, ker ima tožnik pravico ubogih, ki ga upravičuje zahtevati, da se mu pridá odvetnika za zastopnika. Te pravice pa se tožnik še ni mogel poslužiti, ker se mu odpoved še ni vročila. Razpravo je bilo torej na nedoločen čas preložiti, ker je proti temu sklepu dopuščen rekurz, in so glede predloga toženca, da se tožniku odtegne pravica ubogih, potrebne poizvedbe.

Vsled rekurza toženčevega zastopnika razveljavilo je višje deželno sodišče v G. izpodbijani sklep in okrožnemu sodišču zaukazalo, da zastran izdaje zamudne razsodbe v smilu §-a 399 c. pr. r. nadaljuje postopanje. Le-ta sklep je vrhovno sodišče vsled revizijskega rekurza zastopnika tožnikovega, t. j. nanovo postavljenega zastopnika ubogih, odvetnika dr.-ja P., potrdilo.

Razlogi.

V le-tej pravdi, v kateri morata biti stranki zastopani po odvetnikih, zastopal je tožnika, ki ima pravico ubogih, od njega samega najeti odvetnik dr. N. v M. Ta odvetnik je bil navzlic odpovedi pooblastila z dne 5. aprila 1909 po §-u 11 odvet. r. in po §-u 36 odst. 2 c. pr. r. zavezan, da zastopa tožnika še 14 dni, da ga obvaruje kakih zlih pravnih posledic. Tožnik je bil torej dne 13. aprila 1909 v zmislu zakona še vedno po odvetniku zastopan; to, da pooblaščenec svojim zakonitim dolžnostim ni zadostil, pač ni brez pomena za razmerje med odvetnikom in zastopano stranko, toda nasprotnika v pravdi nikakor ne ovira, da uveljavi pristojee mu pravdne pravice. Ker je potemtakem tožnik, ki je dne 13. aprila 1909 brez odvetnika došel, v zmislu določila §-a 133, odst. 3. c. pr. r. narok zamudil, bil je toženec upravičen predlagati izdajo zamudne razsodbe po §-u 399 c. pr. r. in ustreza sklep rekurznega sodišča zakonu.

Na izvajanja revizijskega rekurza se še pripominja, da predpis §-a 402 šte. 2 c. pr. r. tu ne velja, ker se tamošnji izraz »izostala stranka« v pravih, v katerih morajo biti stranke po odvetnikih zastopane, tudi na odvetnike nanaša in je po zakonu šteti prihod stranke brez odvetnika za izostalost; nadalje ker je tu tožnika odvetnik zastopal in je bil ta dolžan, priti zanj k naroku dne 13. aprila 1909 in čuvati njegov interes, in ker zanemarjenja te dolžnosti brez dokaza zapreke po §-u 401 c. pr. r. ni moči smatrati za »neodvratno naključbo«. Sicer je pa opozarjati na §-a 39 c. pr. r., po katerem določbe c. pr. reda glede strank veljajo tudi za njih zastopnike, kjer zakon sam ne dela nikakega razločka.

Pa tudi predpisa §-a 73 odst. 2 c. pr. r. tu ni moči uporabiti, ker hoče ta določba ne glede na to, da velja le za toženo stranko, samo ono toženo ubogo stranko obvarovati zlih pravnih posledic, za katero v zastopniškem procesu vzlic podeljeni pravici ubogih še ni brez njene krivde bil postavljen odvetnik za zastopnika. Tožnik pa je bil v tem slučaju, kakor je bilo že navedeno, po drju. N. zastopan.

Dr. M. D.

c) Če se za kuranda nadskrbstveno sprejme in odobri preživitna ponudba, za sodišče ni povoda, pritrditi novi, za kuranda slabši ponudbi; v izvenspornem postopanju sploh ni moči odločevati o veljavnosti prejšnje ponudbe.

A, prevzemnik domačije, je predlagal, naj se mu odpusti izplačilo dedščine za slaboumnega, pod skrbstvom se nahajajočega svaka *B* v znesku 365 fl. proti temu, da kuranda kakor dosedaj preskrbuje s stanovanjem, s skupno hrano, potrebno obleko in sploh z vsem potrebnim, in da se po *B*-ovi smrti terjatev pr. 365 fl. izknjiži.

Okrajno sodišče je ta predlog s sklepom od 15. junija 1901 sprejelo in še dodatno izreklo, da je *A* dolžan tudi dajati *B*-u v boleznih potrebno postrežbo in zdravniško pomoč in poplačati za njim pogrebne stroške in ž njim spodobno ravnati, sicer bi se mu kurand *B* odvzel in na njegove stroške izročil komu drugemu v preskrbovanje ali pa bi se izrekla sedanja naredba za neveljavno in bi bil *A* zavezan predmetno terjatev popolnem izplačati.

Ta ureditveni sklep je postal pravomočen.

Sedem let pozneje pa je predlagal *A* prenareditev dosedanjega položaja in med drugim zahteval, da se zanaprej za vsakoletno oskrbovanje odračuni in izknjiži od *B*-ove glavnice del 120 K, in ko bo na tak način cela glavnica povžita in izknjižena, — naj se *B*-ovo oskrbovanje na novo uredi.

O krajno sodišče je, zaslišavši *B*-ovega skrbnika, predlog zavrnilo.

Razlogi.

S tus. sklepom od 15. junija 1901 se je sprejela ponudba *A*-a, da kakor dosedaj preskrbuje kuranda *B*-a s stanovanjem, skupno hrano, potrebno obleko in sploh z vsem njemu potrebnim, in da se po kuradovi smrti terjatev 730 K izknjiži.

S tem se je razmerje med sedanjim predlagateljem *A*-jem in kurandom *B*-om enkrat za vselej uredilo, in po zaslišanju skrbnika ni nobenega stvarnega razloga na kurandovi strani, niti za sodišče zadostnega povoda za kako premenitev. —

V rekurzu je *A* izvajal, da je sodišče leta 1901 njemu enostransko naložilo dolžnosti po njegovem določnem predlogu in da dotične ureditve ni moči smatrati za obojestranski dogovor; ta ureditev sploh ni zadostna in zlasti ne vsaj toliko določna, da bi mu *B*-ovi dediči ne mogli delati kdaj neprilik.

Rekurzno sodišče ni ugodilo rekurzu, nego je potrdilo izpodbijani sklep prvega sodišča iz njegovih, stvarnemu stanju in zakonu ustrezajočih razlogov, katerim se je še dodalo, da sklep od 15. junija 1901 rekurentu ne nalaga novih od njega ne prevzetih dolžnosti, ampak jih le precizuje natančneje, in da se je rekurent sam na omenjeni sklep skliceval.

Vrhovno sodišče je na *A*-jev revizijski rekurz izdalo sklep od 16. novembra 1908 R VI 343/8:

Revizijskemu rekurzu se ob nedostatku predpogojev §-a 16 ces. pat. 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. ne ugodi, kajti za skrbstvenega, kurandove koristi ščitečega sodnika ni povoda, pritrjevati predlogu, ki kurandov položaj pravno poslabšuje, in ker se v tem postopanju ne da odločevati o veljavnosti prejšnje ponudbe.

Dr. Fr. M.

